

justitiam, et justorum prudentiâ omnia perpendere. Fortitudo exercetur, quia orans firmiter statuit servire Deo et pro ejus amore adversa omnia tolerare. Temperantiæ actus eliciuntur, quia mens orantis à terrenis et corporeis abhorrens cœli delicias degustat. Dona quoque Spiritûs Sancti vim suam exerunt, quia intellectus de æternis illuminatur, Dei sapientiâ fruitur, ipsique Deo appropinquans omnes creaturas scientiæ dono pro nihilo habet: tum luce uberiori perfusus in rerum agendarum dispositione per donum consilii non fallitur: ad orandum pro aliis pietate impellitur: divinæ Majestatis celsitudine apprehensâ ejus timorem concipit, et ad multa pro Christo toleranda fortitudine roboratur. Multis ergo virtutibus fulget qui multùm orationi incumbit.

PARS SECUNDA.

DE MODERANDIS ANIMI AFFECTIONIBUS, ET DE
STUDIO VIRTUTUM.

CAPUT I.

QUERENDA VERITAS, FUGIENDA VANITAS.

Veritatem omnes desiderant, omnes commendant, sed ubi ea sit pauci cognoscunt; nam si sci- rent ubi esset, nihil ampliùs quærerent, nihil præter illam amarent. Et quidem in rebus mortalibus eam non esse evidens est. Quidquid enim in aliquo loco est, nullo modo permanere potest, si illud in quo est non permaneat: mortalia autem esse desinunt, quia intereunt ac propterea in illis non est veritas. Quærenda igitur est in rebus immortalibus, quæ verè sunt et in æternum futuræ sunt: quærenda in vir- tute, quæ nihil aliud est quàm æqualitas vitæ in om- nibus veritati consentiens, exclusâ vanitate et re- rum pereuntium cohibito appetitu. Veritati enim congruit homo, cùm animi motus ratio regit et spi- ritus Dei in eo dominatur. Quod si cupiditatum ty- rannico imperio subsit, à veritate in vanitatem de- fluit, et variis ac contrariis perturbationibus agita- tur, hinc timore, indè desiderio, hinc anxietate, indè

inani lætitiâ , hinc rei amissæ dolore ; hinc ardore adipiscendi quæ non habet ; hinc acceptæ injuriæ cruciati, indè studio vindicandæ. Hi sunt videlicet omnium malorum fontes, quæ miserrimam animam vexant, vanitas et voluptas. Oriuntur ex vanitate eorum omnium quæ propriam excellentiam fovere possunt, ardentissimum desiderium, magna sus æstimatio, aliorumque contemptus et aversio à veritate. Ex voluptate propensio illa procedit, quâ fertur homo ad cibum et potum, ad ludos et relaxationes, et ad reliqua omnia, quæ corpori et spiritui rebus terrenis occupato grata et jucunda sunt. Hinc evagatio continua et cordis effusio ad exteriora, quibus anima Deo vacua implere se studens, tota est in nugis et vanitatibus mundi, quærens homines cum quibus recreetur et confabuletur, et à quibus laudetur in desideriis et vanitatibus suis. Hæc verò sunt quæ homini carnali exosam reddunt divinam Legem et Evangelicam perfectionem. Evangelium siquidem nihil magis commendat, quàm humilitatem : at natura corrupta semper inclinât ad superbiam. Evangelium prædicat pœnitentiam, à quâ homo maxime abhorret. Fides igitur est necessaria, quæ docet nos omnem veritatem ; et hæc est victoria, quæ vincit mundum, Fides nostra. Filius Dei Patri consubstantialis, ut amorem nostrum à rebus terrenis avellendum esse doceret, Fidem prædicationi suæ altissimâ virtutum exercitatione conciliavit. Divitias homines appetunt, pauper esse voluit ; honoribus et imperiis inhiant, abscondit se ne fieret rex ; contumelias intolerabiles esse arbitrantur, omne genus injuriarum sustinuit ; calumnias detestantur, inno-

cens damnari voluit. Vita ejus disciplina morum fuit, nec ullum à nobis peccatum committi potest, nisi cum appetimus quæ ille contempsit, aut ea fugimus quæ ille sustinuit. Stultus igitur est qui vitam beatam in iis positam putat, quæ spernenda esse Christus docuit.

CAPUT II.

QUANTI MOMENTI SIT AD CHRISTIANAM PERFECTIONEM NIHIL
VEL MINIMUM NEGLIGERE.

Ideò pauci ad perfectionem Christianæ vitæ perveniunt, quia majoribus vitiis jam superatis, sibi vim inferre nolunt, ut minoribus resistent, quibus quotidie infestantur. Sensim ad graviorem lapsus disponitur, qui segnis est in minimis et minutissimis præcavendis : majora enim vitia et extrema vel primo aspectu horrorem incutiunt, in minora facilius labimur. Non solent homines adeò insanire, ut unâ die omnes facultates suas dissipare et prodigere velint, sed paulatim hoc fit. Hæc modica, inquit, impensa est, non minuit patrimonium, vix aliquid è cumulo detrahitur, adhuc ærarium integrum manet. Tum de aliis expensis eodem modo argumentantur, donec, quod singulæ non perfecerunt, omnes simul perficiunt, et qui dives erat, mendicus fit. Idem accidit in usu cibi et potûs : hoc parum est, nocere non potest, temperantiæ metam non transgreditur : atque ita paulatim ex minimis congeries

fit, donec stomacho plus ingerimus quàm ferre possit, et in graves ac sæpè incurabiles morbos incidimus. Magnæ occasiones serviendi Deo, actusque heroicis virtutum exercendi rarissimæ sunt; parvæ autem singulis penè momentis occurrunt: idcirco oportet ad minima quæque attendere, singulos cordis motus observare, minuta quælibet desideria vincere, propriæ voluntati resistere, et noxium sui amorem exterminare. Nemo repenti fit malus, sed, ut ait Sapiens: *Qui spernit modica, paulatim decidet* (1). Omnis consolatio, quæ à creaturis accipitur, quantumvis innocens et exigua videatur, Divinam semper excludit: qui verò se subtrahit ab amicorum consuetudine, à vanis colloquutionibus, ab omni exteriori solatio, solo Christo contentus, qui reverà solus sufficit, ineffabili gaudio in ipso, et per ipsum fruitur. Sicut expulso à quolibet loco uno corpore aliud subintrat, ne detur vacuum, ut docent Physici: ita anima, quæ omnia creata, atque omnem sui amorem à se expellit, Deo protinus repletur, in quo reperit omne bonum. Verumtamen pravus habitus ab infantia contractus, nos terrenis delectationibus affigit, quæ præsentés sunt, et sensus percellunt; nec sinit ad divina et supernaturalia assurgere, et iis delectari, quia sunt remotissima à sensibus, nec nisi per Fidem cognoscuntur. Ideò volutamur in carne et sanguine, nec unquam extrà nos prosilimus, semper instabiles futuri, donec tandem rejectis terrenis consolationibus quiescamus in Deo,

(1) Eecl., xix, 1.

qui est pax nostra, et gaudium nostrum, rerumque omnium finis et centrum.

CAPUT III.

OMNIBUS CHRISTIANIS NECESSARIA CRUX ET ABNEGATIO.

Tota vita Christiani crux esse debet, et abnegatio: nemo autem crucis dulcedinem et suavitatem novit, nisi qui illam intimo animi sensu degustavit. Norunt experti, quantà jucunditate sit plena; nam si modico tempore illis subtracta divinâ dispositione fuerit, contristantur et incidunt in amaritudines amarissimas. Et mundus quidem falso judicio homines justos existimat esse infelices, quia pauperes, afflicti, et vulgò despecti sunt: ipsi verò se beatos putant, et in cruce gloriantur, quoniam sibi ex animi sententia omnia contingunt. Si pauperes sunt, hoc volunt: si afflicti, afflictione lætantur: si à cæteris spernuntur, sperni desiderant. Nulli autem beatiore sunt, quàm qui habent quod volunt. Impii verò, qui turpia et obscœna sectantur, tametsi vulgi opinioni beati censeantur, quia habent quod volunt, reverà tamen miseri sunt, quia quod volunt, nolle deberent. In cruce et abnegatione præcipuè consistit religio Christiana, et qui aliter Christi doctrinam amplectitur quàm proposito crucis mysterio, ab Evangelii scopo longius aberrat. Multa Christus occultavit Apostolis, quæ tunc portare non poterant; sed ipsis adhuc infirmis, et nondum intelligentibus quæ dicebantur, se gen-

tibus tradendum ad illudendum, et crucifigendum, apertè et palàm prænuntiavit. Paulus recens conversis lac potum dedit, non escam, cujus nondum capaces erant : Christum tamen prædicabat crucifixum, Judæis scandalum, gentibus stultitiam : et cum multa sciret, se nihil scire professus est, nisi Christum, et hunc crucifixum. Vetus Ecclesia plura Fidei mysteria Catechumenis occultabat, sed nunquam crucem Christi. Ideò frons Christiani cruce signatur, ne quis ejus ignominiam erubescat. Absit Christiano in aliquo gloriari, nisi in cruce Domini N. JESU CHRISTI, qui factus est nobis sapientia à Deo, et justitia, et sanctificatio. Ipse per crucem redemit nos, nec quisquam potest redemptionis fructu potiri nisi per crucem. Hinc necessitas indispensabilis orta est abnegandi seipsum, quod qui præstare recusat, Christi discipulus esse non potest. *Si quis, inquit, venit ad me, et non odit patrem suum, et matrem, et uxorem, et filios, et fratres, et sorores, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus. Et qui non bajulat crucem suam, et venit post me, non potest meus esse discipulus* (1). Et apud alium Evangelistam ait : *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam : qui autem perdidit animam suam propter me, inveniet eam* (2). Non dixit abnegandum dumtaxat esse superbiam, crapulam, ebrietatem, luxuriam, divitias, possessiones,

(1) Luc., xiv, 26.

(2) Mat., xvi, 24.

et alia quæ extrà nos sunt ; nam hoc utique tolerabile foret : sed jubet etiam ut abnegemus nos ipsos, proprios scilicet affectus, et quidquid suggerit et operatur in nobis spiritus Adæ. Hæc omnia prorsus à nobis revellere ac rejicere debemus, et carnem nostram crucifigere cum vitiis, et concupiscentiis suis, vitamque Christi crucifixi in nobis exprimere. Durus est hic sermo carni, et sanguini, sed in hoc Christi fides, in hoc salus nostra consistit.

CAPUT IV.

FUNDAMENTUM VITÆ CHRISTIANÆ EST ABNEGATIO.

Abnegatio primus lapis est spirituali ædificio sternendus. Quid enim prosunt altæ de Deo, rebusque divinis speculationes, quid dulcia cum Deo colloquia, quid virtutum exercitationes, si nos ipsos in his quærimus, et in superbiam elati nos colimus velut idolum, et pharisaico fastu cæteros aspernamur? Sapientior est omnibus philosophis, qui se stultum credit ; gloriosior cunctis regibus, qui se omnibus inferiorem putat. Salus, virtus, et perfectio nostra non in sublimitate sermonis, non in signis, et mirabilibus ; sed in cruce, in abjectione, et in improbris Christi sita est : nec ullus unquam poterit aut salutem consequi, aut virtutem adipisci, aut perfectus esse, nisi abneget semetipsum, et resecatis omnibus vitiis, ad exemplar se conformet,

quod Christus cruci affixus nobis ostendit. Advertendum tamen est, quod sicut Simeon Cyrenæus crucem portavit post JESUM, sed mortuus in ea non est : ita multi crucem asperrimam portant, qui sibi adhuc vivunt, et ex proprio sui amore, non purè propter Deum patiuntur. Quis crederet amorem sui in cruce locum habere, à qua tantoperè natura abhorret? Et nihilominus non pauci reperiuntur, qui duram crucem amplectuntur, ut de pœnis suis gloriantur, et ab hominibus videantur. Hi sanè crucem portant, sed nolunt cum Christo crucifigi : seipsos excruciant, sed nihil indè merentur, imò bonorum omnium jacturam faciunt. Solent plerique conqueri, res et negotia eos impedire, ne interiori pace fruantur : at reverà quidquid obsistit mentis nostræ tranquillitati, à nobis ipsis procedit, quia inito fœdere cum propriis sensibus hoc vinculum dissolvi non patimur, ea omnia fugientes quæ propriis commodis adversantur. Hoc est bellum intestinum et turbulentum, quod inter rationem et appetitum jugiter erit, donec pars inferior superiori parère, et subjici didicerit. Si quis amicum haberet summâ sibi necessitudine conjunctum, cujus præsentia ne uno quidem momento carere posset, cum quo edere, dormire, confabulari solet; ab aliquo autem fide dignissimo moneretur, hunc perfidum proditorem esse, qui mortem illi dolosè tentaret inferre; omnis amor protinus in odium et in implacabilem inimicitiam converteretur. Porrò hic amicus caro nostra est, cui blandimur, quam fovemus, cujus desideriis obsequimur : et hæc sub specie amicitia nos decipit, et vitam nobis non cor-

poris aliquando morituri, sed animæ eripere conatur. Non sunt nobis fingenda prælia, et decernenda certamina cum absentibus et longè distantibus adversariis, sed cum hoste domestico quotidie decertandum, qui saluti nostræ semper insidiatur. Tollat homo seipsum à se, et nullum habebit in via salutis impedimentum.

CAPUT V.

QUOMODO ADVERSUS VITIÆ ET PRÆVAS AFFECTIONES PUGNARE
OPORTEAT.

Attendendum solerter quid diligamus, quid metuamus, unde gaudeamus, et contristemur; totum enim cor nostrum in his quatuor affectionibus est : et tunc ad Deum toto corde convertimur, cum nihil omninò diligimus, nisi ipsum, aut propter ipsum : cum nihil nisi eum, aut propter eum timemus : cum non nisi secundum ipsum aut dolemus, aut lætamur. Hi motus animi cum non reguntur, nos similes faciunt omni generi bestiarum : cum autem reguntur, omninò mansuescunt, et nos similes Angelis efficiunt. Hæc est nimirum beata hominis vita, cum omnes affectus ejus rationi et veritati consentiunt et tunc vocantur gaudia, et amores sancti : si verò non consentiunt, dissipant mentem, et vocantur libidines, et perturbationes. Monstra sunt quæ vinci et edomari non possunt, nisi continuo adversus ea decertemus. Nec satis est in universum

ac veluti acervatim actus elicere, quibus mores corrigere, pravosque affectus coercere decernamus; in hoc enim generali apparatu pugnae, castigationis, abnegationis, et separationis ab omni solatio creaturarum, natura nostra ad malum prona nihil reperit, quod ipsam vexet, licet arma contra illam expedire videamur, ac propterea hujusmodi decretis non contradicit, imò virtutis eo modo, et quasi in ideâ conceptæ pulchritudine delectatur, ipsam probat, et laudat, ipsique infideles, et Philosophi eam sic amplexi sunt. Indè multi decepti de vitiorum victoria inaniter gloriuntur, quia bonis desideriis naturam repugnare non sentiunt; at cum in illo singulari certamine non vitia generatim, sed unum peculiariter aggrediuntur, cum pravum affectum insurgentem viriliter expugnare nituntur, cum aliquid quantumvis minimum tolerandum occurrit: tunc demum apparet, quàm vanæ fuerint et debiles præconceptæ deliberationes. Singulas ergo, et peculiare occasiones, quæ nunquam desunt, abnegandi seipsum, et pravas affectiones coercendi, observare oportet, et in his se fortiter gerere; nam sic animi motus sub rationis imperio reguntur, sic vitia eradicantur. Hoc autem fieri nequit sine contentione infatigabili, quæ semper operetur: sine profunda attentione, quæ omnia penetret, et perscrutetur usque ad radices: sine perpetua violentia, quæ fixas cordi affectiones evellat. Motus enim voluntatis nostræ in Deum, utpotè contrarius inclinationi depravatæ naturæ, violentus est, et nisi subindè nova vis illi imprimatur, statim ad nos ipsos descendimus, motu qui infirmæ volun-

tati naturalis est. Sicut autem noxias et inutiles herbas in areolis hortorum impedire ne crescant, et radicibus evellere possumus; numquam tamen efficiemus, ne iterum suâ spontè nascantur: ita nonnumquam contingit, affectiones nostras eo nos studio moderari, ut naturam mutasse videamur. Verùm quidquid curæ ac diligentia ad hanc rem adhibeamus, semper natura in suo fundo corrupta est, aliosque motus inordinatos producit, ex quo sequitur, à studio mortificationis numquam cessandum esse, numquam arma deponenda. Quod si quis aliquando, Deo juvante, heroicum virtutis actum, vel semel elicuerit, hic solus sufficiens est ad omnem naturæ repugnantiam deinceps superandam, et ad veram animi libertatem consequendam. Quidam viri sancti, cum semel devictâ naturæ contumaciâ, ulcerosi saniem lambere, et sugere ausi sunt, omne postmodum morborum genus non solum sine stomachi fastidio, sed hilari etiam ac propenso animo contrectarunt. Tanti refert, vel semel heroico actu vicisse se ipsum.

CAPUT VI.

DE SENSUUM EXTERIORUM MODERATIONE.

Quia solet vitiiis via per oculos aperiri, eos omninò avertere oportet ab omni, vel momentaneo cujusque rei aspectu, quæ ad peccandum allicere, vel à perfectione retrahere possit, eâ prorsus accu-

ratione, ac celeritate, quâ quis à loco morboso et pestilenti recedit. Triplex autem est oculus, quo res creatæ conspiciuntur. Primus est animalis, cum solâ sensibili rei pulchritudine, et elegantia homo delectatur, et in ipsa exteriori specie immoratur, nec aliud considerat. Secundus est philosophicus; cum ex rei visâ symmetria et concinnitate, discendi cupiditate intellectus excitatur ad ejus naturam, et proprietates investigandas. Tertius est Christianus, cum à visione creaturarum mens elevatur ad Creatorem, ejusque amore succenditur. Isto oculo vir fidelis res omnes intuetur, per hæc visibilia ad Deum invisibilem assurgens, qui est vera pulchritudo, à qua veluti à fonte omnes rivuli creatæ pulchritudinis emanant, quia ipse est qui verè est, in quo res omnes verè sunt; nam in se ipsis umbra sunt, et deficiunt, ac propriè non sunt. Omnium autem sensuum vita à re ipsis objecta dependet, sicut vita corporis ab anima. Oculorum enim vita in rerum visione consistit; vita aurium in harmoniæ et vocum auditu; cum videlicet visus in aspectu rei pulchræ delectatur, et auditus complacet sibi in vocum et organorum concentu. Ex hoc autem consequens fit, ut sensuum mors nihil aliud sit, quam separatio ab his, in quibus eorum vita subsistit. Nihil verò perniciosius vitæ Christianæ, quam vita sensuum: nam cum animæ facultates imaginationi, hæc sensibus corporis, nexu ferè indissolubili colligatæ sint, commota à sensibus phantasia potentias rationales inficit, et immutat, trahitque voluntatem, ut pravis tandem delectationibus assensum præbeat: quod malum aliter evitari nequit, nisi sensus à

noxiiis voluptatibus retrahantur. Porrò mors sensuum, de qua sermo est, duplici modo contingit, physicè, et moraliter. Physicè cum sensus omnino à suo objecto removetur, ut cum oculi ab omni etiam innoxia pulchritudine avertuntur, aures clauduntur quibuscumque sermonibus, et concentibus delectabilibus: moraliter cum sensus non à re ipsa, sed à rei fruitione divellitur, quando scilicet oculus videt, auris audit, sed à rebus visis, et auditis omnis complacentia removetur. Prima mors, sive separatio securior, et facilior est, dummodò discretione regatur: facilius est enim omnem pravæ delectationis occasionem evitare, quam moderationem in ea servare. Altera gravi periculo exposita est, quia sensuum illecebræ magnam vim habent, et ob consensum, ac sympathiam potentiarum, facillimè animam deprimunt ad carnales oblectationes. Et quia ferè cum lacte sensibus blandiri didicimus, licèt postea agnoscamus quàm fluxæ sint et vanæ eorum delectationes, et quàm gravia inferant animæ detrimenta; manent tamen de illis præconceptæ notationes, et fixæ potentiis imagines, donec longo meditandi usu, actibusque contrariis paulatim evanescent, et solida Christianæ vitæ principia menti inferuntur. Spiritus est Deus, actusque purissimus, ad quem pertingere nemo potest, nisi nubes phantasmatum dissipentur, ipsumque corpus, et sensus continuo usu mortificationis spirituales quodammodò efficiantur.

CAPUT VII.

DE PUGNA ADVERSUS GULAM ET CARNEM.

Omnia bona exteriora, omnem sæculi pompam, omnem voluptatem deserere et coercere, homini Deum timenti, studioque virtutum sedulo incumbenti non est difficile; at alimenta corpori subtrahere nemo potest; reficiendum enim est edendo, et bibendo, et quotidie urget ista necessitas. Sed quia hæc ipsa suavis est nobis, adversus hanc suavitatem pugnandum est, ne insidiatur concupiscentia, et quod salutis causâ facere cogimur, transeat in voluptatem, quæ plerumque præire conatur, cum sequi debeat. Naturali indigentia pauca sufficiunt, sed quod illi satis est, delectationi parum est. Sæpe nescimus utrum subsidium petat inevitabilis corporis cura, an fallacia concupiscentiæ nos decipiat, et in hac incertitudine hilarescit infelix anima, ut salutis obtentu intemperantiam excuset. His tentationibus, quia quotidianæ sunt, quotidie resistendum, et eâ moderatione alendum corpus, ne metam necessariæ nutritionis excedamus. Nihil salubrius animæ et corpori, quàm parca, modesta, et frugalis mensa. Pravas affectiones facile moderatur, qui et cibi et potus abundantia fomitem illis non subministrat. Lautiores epulas, et convivia appetere, de illis loqui, ea meditari, hominum est qui terrena sapiunt, et quorum Deus venter est. Christianus verò, ut hominem pœnitentem decet, nec qui-

dem de cibo cogitat, nisi urgente necessitate: tum ad mensam ea animi præparatione accedit, ac si solo pane vesci, et aquam bibere deberet; ex quo fit, ut sit illi suavissimum quidquid superadditum fuerit. Id autem facile quisque servabit, si Sanctorum jejunia, ac ferè incredibilem abstinentiam mente revolvat, et sibi Christum imitandum proponat, felle et aceto potatum. Animus ad hæc intentus non attendit ad escas. In pugna verò adversus carnem removenda primùm est omnis tentationis occasio, servatâ in omnibus modestiâ, et severitate, omniumque sensuum continentia. Omnium deinde mulierum evitandum consortium, quoniam magna in diverso sexu vis fomitis est, et ad id uterque fertur, ad quod provocat lex naturæ; etiamsi pars superior contradicat: nam menti infigitur corporalis figura, et sæpè recurrit infligens cordi insanabile vulnus. Cavendum denique, ne nimia nos fiducia decipiat; nam qui non timet, jam lapsus est.

CAPUT VIII.

DE MALIS LINGUÆ, ET DE BONO SILENTII.

Difficile est paucis explicare quot mala et damna ex lingua proveniant. In multiloquio non deesse peccatum, Spiritus Sancti sententia est (1); loquacitas enim fons est vitiorum, indicium ignorantia, argumentum stultitiæ, fervoris extinctio. Omnis

(1) Prov., x, 19.

ferè sermo ex superbia procedit; nam loquimur, ut doceamus, ut nos sapientes esse et prudentes ostendamus. Sibi quisque persuadet se multa scire, quæ libenter effutit, ut aliquid esse videatur. Sicut aer corruptus sensim attractus inficit corpus, ita loquacitas animam vitiat, ejusque robur enervat. Indè enim proveniunt dissolutiones, querelæ, de- tractiones, mendacia, rixæ, scurrilitates, et omnia mala. Frustrà laborat, ut donum orationis et in- ternam pacem obtineat, qui frænum et custodiam ori suo non ponit. Frustrà satagit proprios emen- dare defectus, qui aliorum censor est. Hoc laqueo plerique involvuntur: alios reprehendunt, sibi adu- lantur: alios deprimunt, se et sua jactanter extol- lunt. Pauci admodum sunt, qui huic vitio renuntiant, qui vitam suam ita irreprehensibilem exhibeant, ut non libenter alienam reprehendant. Tanta nimirum hujus mali libido mentes hominum invasit, ut illi etiam, qui ab aliis vitiis longius recesserunt, in hoc, veluti in extremum diaboli laqueum, infeliciter incidant. Docuit me vir magnus, numquam se vi- disse hominem loquacem in bonis operibus perse- verasse. Magna itaque res est taciturnitas, per quam ab hominum consortio recedentes, discimus cum Deo miscere colloquia. Lingua enim in vanum silet, nisi spiritus cum Deo loquatur. Omnia quæ patimur, calumnias, persecutiones, infirmitates, et animi afflictiones, silentium sanctificat: nam qui hæc tolerat, et tacet, sacrificat Deo corpus, ani- mam, existimationem, facultates, et omnia bona sua: tum Christum imitatur, qui quasi agnus coram tondeute se obmutuit, et non aperuit os suum:

liber denique ab omni perturbatione, tranquillâ fruitur sui ipsius possessione. Est quidem nonnun- quam sui defensio necessaria, sed ingens cautela adhibenda, ne Christianæ modestiæ et humilitatis moderamen excedatur. Vix autem accidit casus, in quo quis tueri famam suam teneatur, nisi aut mu- nus publicum gerat, ad quod exercendum reddere- tur inhabilis, si bonum ejus nomen per calumniam denigraretur: aut cum uni impositum crimen in aliorum dedecus vergit, quibus prospiciendum sit: aut cum quis à legitimo superiore de veritate inter- rogatur. Rebus in cæteris consultius est, tam linguâ quàm animo tacere, neque enim prodest exterior taciturnitas, si intus commoti affectus tumultuantur. *Obmutui...* ait Propheta, *et silui à bonis* (1). Quod si à bonis sermonibus abstinere interdum oportet ob silentii præstantiam, quantò magis à noxiis et inutilibus? Sapientissimus est, qui scit tacere, dif- ficilius etenim est nosse tacere quàm loqui.

CAPUT IX.

DE BONA, ET MALA DELECTATIONE, ET DE ILLORUM INFELI-
GITATE QUI PREPOSTERO FINE VIRTUTEM COLUNT.

Nihil naturæ rationali, verè et ex se, delectabile est, nisi vita secundum virtutem: quæ enim vulgò delectabilia videntur, veram, et solidam delecta- tionem non habent, quia sibi invicem adversantur;

(1) Ps., xxxviii.

et quod uni placet, alteri displicet, quod uni dulce, alteri amarum videtur. Sic prodigus in effusione pecuniæ, avarus in ea custodienda et conservanda delectatur. Hæc siquidem delectationes non sunt secundum rationem, quæ omnibus communis est, sed secundum corruptionem appetitus à ratione deficientis. Sicut palatum febricitantis certum iudicium ferre nequit de sapore et condimento ciborum; ita nec sensus vitiosi hominis capax est delectationis, quæ ex virtute percipitur. Et quidem bonum sensibile naturæ instinctu cunctis placet, sed qua moderatione placere debeat, et quid in usu illius servandum sit, pauci dignoscunt. Ad majora homo conditus est, quam ut serviat voluptatibus sensuum. Contemplatio et fructio summi boni finis illius est: naturæ verò irrationalis finis est sensuum delectatio. Sed quia homo veritatem contemplari nequit, nisi per species, et phantasmata à sensibus accepta, nec potentiæ rationales officio suo fungi possunt in corpore malè affecto; ideò pertinet ad naturam hominis sui corporis curam rationalem et moderatam habere, ut potentiæ corporales aptiores fiant, et alacriores ad sua munera exercenda. Quod si quis finem constituat in his quæ ad corpus spectant, ut si cibum sumat propter solam delectationem; hic procul dubio peccat, naturæ ordinem pervertens, quæ gratum cibo saporem indidit, ut eò alliceret ad necessaria vitæ alimenta, non ut in eo finem suum ponat, sicut bruta ratione carentia. Certum profectò est, non posse hominem in hac vita omni delectatione carere, nam vel terrenis vel cælestibus delectatur; sed quò magis cælestia appetit, eò ma-

jori fastidio à terrenis abhorret. Utrisque simul, et æqualiter delectari nemo potest. Multi quoque sunt, qui virtutis splendore, et pulchritudine magis quam ipsâ virtute delectantur. Ad amorem Dei aspirant, quia excelsus et sublimis est: vitam ducunt duriorum, quia vis quædam et generositas animæ in ea elucet: pacem interiorem sectantur ejus suavitate illecti: viam salutis scire cupiunt, ut sciant, omnesque libros de ea tractantes evolvunt, ut pabulum præbeant curiositati: iter perfectionis arripiunt tumore quodam spiritûs, et occulto amore propriæ excellentiæ: rerum sublimium notitiam quærunt et lumina, quibus imbuti se ipsis fruuntur, non Deo: volunt quæ sibi placent, non quæ vult Deus, et hæc ipsa, quæ Deus vult, ideò volunt, quia delectant, non quia vult Deus. Sic cæco errore decepti, dulcedinem possessionis magis amant quam rem possessam: et cum maximè credunt se Deo servire, sibi obsequuntur, et nihil proficiunt, nihilque tandem invenient in manibus suis, nisi amorem sui et superbiam. Deus igitur quærendus est in spiritu veritatis, propter ipsum solum, non propter delectationem. Hæc vita laborum, pugnæ, et tenebrarum est: gaudium, quies, et tranquillitas futuræ vitæ reservantur.

CAPUT X.

OPINIONE VIVIMUS.

Constans omnium sententia est, opinione nos vivere, sed quanta sit vis opinionis non omnes percipiunt. Hæc dominium in homines, seu potius tyrannidem exercet variis ac miris modis: hæc felices et miseros, pauperes et divites, sanos et infirmos pro suo arbitrio facit: nemo enim beatus, nemo dives, nemo incolumis est, nisi putet se esse. Hæc hominibus gaudium, hæc tristitiam tribuit prout ipsi opinantur: nam hi affectus in opinione magis consistunt, quam in rei præsentis commodo, vel incommodo. Gaudere solent plerique vel dolere ex præconcepta rei futuræ bonitate vel malitia, quæ major ex opinione semper est, quam re ipsa foret in re præsentis. Ipsâ enim experientiâ didicimus, adveniënt bono quod sperabamus, vel malo quod timebamus, hujus molestiam, et illius jucunditatem vel minui vel prorsus evanescere. Opinio item non solum operatur, ut quod futurum est, præsens fiat, sed insuper in unum redigit quæ per partes, et diverso tempore eventura sunt, totamque vim suam in momento exercet. Quis honorem, laudem, æstimationem hominibus præbet, eorumque operibus, nisi sola opinio? Totius orbis divitiæ, et dignitates uni collatæ non sufficiunt ut his contentus sit, nisi opinio consentiat. Aman primus erat in regno Assueri, et opes immensas possidebat, et nihilomi-

nus opinione suâ infelicissimus se nihil habere putabat, quia homo quidam captivus ingredienti palatium ei non assurgebat. Est et aliud maximum malum opinionis, nam præsens tempus in longum extendit, et auget, ac si nunquam morituri simus: æternitatis verò interminabilem durationem defectu considerationis ita contrahit, ac minuit, ut de nihilo æternitatem, de æternitate nihilum faciat. Ipsa quoque vitia et peccata non ratione, sed opinione metimur; ex quo fit, ut plerique, dum vitium aliquod vitant, in contrarium currant. Sic exhorrens avaritiam, fit prodigus: inquietus fit, cujus pigritia reprehenditur: ad timiditatem declinat, cujus audacia arguitur. Provenit tandem ex opinione, quod de nobis ipsis, non ex veritate, non ex sincero propriæ conscientiæ testimonio, sed ex falsa hominum existimatione judicemus. Tanta est vanitas, et amentia nostra, ut eâ vitâ minime contenti, quâ in nobis ipsis vivimus, aliam climæricam et inanem quæramus in idea et opinione aliorum, qui nos sæpè nec cognoscunt, nec diligunt, et quorum iudicia ipsimet aliquando contempsimus. Sic verâ vitâ neglectâ, illam ornare, et conservare nitimur, quæ ab aliis pendet, adeò ut ipsum scire nostrum nihil esse reputetur, nisi nos scire cæteri sciant. Ab his autem erroribus et illusionibus, nulla ratio liberare nos valet, nisi Divina gratia mentibus nostris verum lumen infundat. Vera enim vel falsa cujusque opinio est, prout vero vel falso lumine imbuatur.

CAPUT XI.

SCIENTIAM SALUTIS PLERIQUE CONTEMNUNT.

Bona est omnis scientia, quæ veritati consentit, sed qui satagit salutem suam cum timore, et tremore operari, ea prius, et diligentius scire curat, quæ sunt viciniora saluti, quia tempus breve est. Nihil prodest homini multa scire, si sciendi ordinem et modum neglexerit. Sententia Jacobi Apostoli est, *Scienti... bonum facere, et non facienti, peccatum est illi* (1). Ac si diceret, sumentis cibum, et non digerenti perniciosum est ei. Cibus enim indigestus non nutrit, sed nocet: ita et multa scientia sine delectu animæ ingesta, nisi igne Charitatis concocta fuerit, ac in mores transfusa, in pravos et noxios humores convertitur, et desinit in damnationem. Duo sunt, de quibus homo, dum in hoc mundo peregrinatur, sollicitus esse debet, ut vitam scilicet animæ, quæ in gratia Dei consistit, et vitam corporis conservet. Sed vitam animæ plerique spernunt, omnisque scientia et intentio eorum, atque omne studium, ad vitam corporis dirigitur, et in ea jucundè transigenda versatur. Idcirco tenebris et caligine multà obcæcati, post concupiscentias suas præcipiti cursu festinant, carnis quidem prudentiâ præditi, sed scientiâ justorum destituti. Quod si hominibus odibilis est, ut Sapiens ait, qui sophisticè loquitur (2),

(1) Jac., iv, 17.

(2) Eccl., xxxvii, 23.

multò magis isti Deo odibiles sunt, qui sophisticè vivunt, non solum in verbis, sed etiam in vita mendaces. Scientiam Dei, quam non habent, ostentant, et scire vias ejus volunt, ac si justitiam quærent, à qua maximè alieni sunt: aliorum defectus vident, non suos: alios corrigunt, non se ipsos: aliena curant, non sua: cumque vitiis pleni sint, virtutes quibus carent, detestabili simulatione prædicant, mala verò, quibus abundant, sagaciter abscondunt. Sed Deum fallere nequeunt, cujus lumen sole lucidius intimos cordis recessus penetrat, et illuminans abscondita tenebrarum, quidquid in eo latet, in novissimo die manifestabit. Atque utinam in hac æterna et splendidissima luce suas quisque maculas et imperfectiones perspiceret, facillimum cuique esset illas eluere et emendare. Cum enim defectus nostros vel in se ipsis, sive in nostræ cognitionis caligine, vel in splendoribus Divinarum perfectionum intueri possimus; prima cognitio hibernæ diei frigidæ, et obscuræ similis est; altera diei æstivæ fervidæ, et lucidissimæ comparatur, quæ suo fulgore minimas ac ferè imperceptibiles animæ sordes detegit, ignemque accendit, quo comburuntur. Hoc autem lumen videre non potest, et ad Deum ire, qui à se non exit. In solo Deo veritas est, et solida scientia; extra illum nihil est nisi ingens fabula et mendacium, atque stultitia.

CAPUT XII.

DAMNA PROPRIÆ VOLUNTATIS.

Quæcumque hic facimus propriâ voluntate Divinæ contraria, ligna sunt igne inextinguibili in futuro sæculo comburenda. Etenim infernus nihil aliud est quàm propria voluntas, quæ si non esset, nec infernus nec dæmones essent. Propterea omne malum, omnisque calamitas infelicium damnatorum, propria voluntas est, quæ Divinæ pervicaciter adversatur. Ita etiam in hoc mundo, quo minus homo propriæ voluntati adhæret, eo magis ab inferno elongatur, æternæque felicitati appropinquat. Et si qui forent in hac vita propriæ voluntatis omninò expertes, hi sibi possent regni cœlestis possessionem certa spe polliceri. Quomodo autem propria voluntas deponi debeat, paucis verbis Christus docuit cùm dixit: *Sequere me* (1). Cùm enim testatus sit se in hunc mundum venisse, non ut suam, sed ut Patris voluntatem faceret; ad hoc nostra voluntas inclinanda est, ut exuta omni proprietate, Christi crucem amplectatur naturæ amaram, spiritui dulcissimam. Hoc nimirum à nobis exigit Christiana professio, ut Christi exemplo in omni opere et eventu dicamus: *Non mea, sed Dei voluntas fiat*. Hoc requirit suprema et æterna voluntas, quæ omnes voluntates creavit et conservat, ut ad solum ejus obsequium et beneplacitum omnia opera nostra, omnia verba et co-

(1) Mat., viii, 22. — Marc., ii, 14.

gitationes dirigantur. Vera potitur libertate, qui in omni eventu sic ex animo loqui potest: Ita, Pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Ego nihil volo nisi quod vult Deus. Ille sapienter disponit omnia, ejusque dispositioni tam in prosperis, quàm in adversis me libentissimè subdo, non meam sed ejus gloriam quærens, eo statu rerum contentus, quem ejus providentia ab æterno decrevit. Omnis turbatio hominum, et omnis anxietas ex eo nascitur, quod se subjicere Divinæ voluntati aut nesciunt, aut nolunt. Magna autem pœna et intolerabilis illis est, qui hoc esse nolunt quod sunt.

CAPUT XIII.

UTILITAS SOLITUDINIS.

Ad exteriorem et interiorem hominis compositionem, inæstimabilis momenti est, corpore et animo solitarium esse, et proprium fundum colere in silentio. Ideò vir sapiens fugit hominum consortium, odit multiloquium, cunctis curiositatibus oculos et aures claudit, non se negotiis immiscet, sapientissimi viri sententiam in mente habens, *qui minoratur actu, sapientiam percipiet* (1). Deus unus, et solus est, nec ipsum reperire potest, qui solus non est. Quod si necessitas Deique gloria cogant aliquando virum sapientem exterioribus occupari, spiritus tamen ad interiorem recessum veluti ad suum cen-

(1) Eecl., xxxviii, 25.